www.svoboda-news.com

СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ЦІНА ЦЕНТів — РІК XXX. — Число 209. — Джерзи Сити, Н. Дж., субота, 9. вересня, 1922. — VOL. XXX. — No. 209. — Jersey City, N. J., Saturday, September 9, 1922. — THREE CENTS

ЗОРГАНІЗОВАНЕ РОБІТНИЦТВО ПОБОРЮЄ ПРАВНОЮ ДОРОГОЮ СУДОВУ ЗАБОРОНУ МІНІСТРА ДОГЕРТІ ПРОТИ СТРАЙКУЮЧИХ ЮНІЙ

ВАШИНГТОН, Д. К., 7. вересня. — Міжнародне Братство Електричних Робітників внесло скаргу в найвисшому суді Дистрикту Коломбія, для здержання судового наказу, який видав міністер судівництва Догерті проти зелізничих страйкарів.

Ся скарга покаже, чи судова заборона має законну підставу.

Міністер судівництва Догерті, котрий видав судовий наказ проти стракуючих зелізничиків, тепер заявляє, що заки ще справа прийде перед вирішення, чи та заборона легальна чи нелегальна, він змінить її остільки, аби не нарушувати свободи слова ані не вязнила юнійних фондів.

Голова Американської Федерації Праці, Самуїл Гомперс, заявив, що зорганізоване робітництво ужиє всіх сил для поборювання проти-боїтничої політики міністра Догерті.

КАЖУТЬ, ЩО ГАРДИНГ ТРАТИТЬ ПОПУЛЯРНІСТЬ.

ВАШИНГТОН, Д. К., 7. вересня. — В тутешніх републиканських і демократичних кругах тепер зачинають говорити про те, що президент Гардинг за останніх два місяці стратив богато своєї популярности, яку мав серед народу.

Найбільше зашкодили йому страйки, які він брався полагодити, а яких досі не вспів полагодити мимо довгих конференцій і заходів та всяких законодатних підмог.

Теперішні заходи міністра судівництва Догерті, щоб потягати до одвічальности конфі страйкарів за надужиття вчасі страйків, проти яких піднеслись громадні протести, також причинились до підкопання популярности президента Гардинга.

Вкінці зашкодила президентови справа бонуса для бувших американських жовнірів із світової війни. Се, що Конгрес є за бонусом, а президент проти бонуса вказує, що президент не має доволі впливу в Конгресі. До того його спротив робить ворогами його кілька міліонів ветеранів і рівночасно виборців, і в додатку ще й усіх тих, що стоять по стороні ветеранів.

Републиканці бачать в сих невдачних кроках президента Гардинга страту для будучого успіху своєї партії, а знова демократи вважають, що невдача републиканців се надія для них, і вже тепер зачинають говорити, що вони мають велику надію на успіх своєї партії при нових президентських виборах в 1924 році.

СЕНАТ ПРИНЯВ БИЛ ПРО КОНТРОЛЮ ЦІН УГЛЯ

ВАШИНГТОН, Д. К., 7. вересня. — Сенат приняв законопроект (бил) про розділ і контролю угля в Злучених Державах.

Бил признає право міжстеровій торговельній комісії заборонити копальням і торговцям угля зелізничих возів, колиб вони продавали уголь по високих цінах.

Кромі того на основі сього законопроекту твориться окрему агенцію для контролі і звідомлювання міжстейтової торговельної комісії про умови продажі угля.

ГУВЕР КАЖЕ, ЩО ПРАВИТЕЛЬСТВО БУДЕ ОХОРОНЯТИ ПУБЛИКУ ПЕРЕД УГЛЕВИМИ НАЖИВНИКАМИ

ФИЛАДЕЛФИЯ, Па., 7. вересня. — Замикаючи тутешню конференцію у справі твердого угля, міністер торговлі Герберт С. Гувер заявив, що правительство подбає, аби вчасі теперішньої углевої кризи не потерпіли передусім мешканці домів ізза дорожні угля, яку хотять штучно виманювати углеві наживники.

ЖІНКА ГАРДИНГА ХОРА

ВАШИНГТОН, Д. К., вересня. — Жінка президента Гардинга лежить хора в постелі від 10 дня. Тепер їй вже трохи полекшало і є надія, що скоро вернеться до здоровля.

ГАРДИНГ ВИТАЄ СВЯТО 100-ЛІТНІХ РОКОВИН НЕЗАВИСИМОСТИ БРАЗИЛІЇ

ВАШИНГТОН, Д. К., 7. вересня. — Президент Гардинг вислав нині каблеграму до президента Бразилії, д-ра Епітасія Пессоа, в якій підніс великі успіхи і поступ Бразилії за 100 літ независимости, і висловив надію, що південно-американська республика діб'ється ще більшої визначности, йдучи далі шляхами мира і поступу.

СВЯТО СОТИХ РОКОВИН НЕЗАВИСИМОСТИ БРАЗИЛІЇ

РІО ДЕ ЖАНЕЙРО, столиця Бразилії, Південна Америка, 7. вересня. — Нині отворено тут свято сотих роковин независимости Бразилії. Свято зачалось одну мінуту по 12-тій годині вполудне серед грімких окликів публики і вистрілів з гармат.

Прибережна улиця, Авенідa Бейра-Мар і сусідні улиці були переповнені народом. Усюди співано бразилійський національний гимн і другі патріотичні пісні.

Чужинецькі воєнні кораблі в тутешній пристані формально привитали отворення сотих роковин.

Всі тутешні часописі містять заяву американського державного секретаря Чарлза Еванса Гюса, котрий приїхав сюди на свято. Гюс каже у своїй заяві, що він бажає тостину Бразилії за те, що вона вислала була свого представника на свято сотих роковин независимости Злучених Держав в 1876 році.

БОЯТЬСЯ НАСЛІДКІВ ПРОГИБІЦІЇ.

Др. Емануель Домгайзер, голова федерації Жидівських філянтропійних, Організацій, видав публичну заяву про можливість страшних наслідків прогибіції.

На його думку, заведенне прогибіції в Злучених Державах може мати такий наслідком на американський народ, що він переміниться в народ діябетиків (людий хорих на діябетис, недугу відому загально під іменем цукрової коробки). Свою побоювання лікар поясняє в той спосіб. Він каже, що кожда людина має охоту до солодочий, коли людині відобрати нагоду, напитися деколи алькоголічних напитків, то його бажанне солодких потрав ще більше зросте. Людина, яка була привикла до шклянки пива, приміром, коли її відобрати можливість дістати сю шклянку, кинеться просто на всякі цукрові вироби. Від алькоголю вона звернеться до цукру, котрий принесе його здоровлю більше шкоди, як всякий алькоголічний напиток з винятком горівки. Через те склепи з французькими тісточками треба вважати більше небезпечними для людського здоровля, як коршми, які внесено прогибіційним законом. Коршма ще нікого не перемінила в хорого чоловіка в так короткий час, як се потрафить зробити крамниця з цукорками.

ВИКОНАЛИ ПРИСУД СМЕРТИ НА МОЛОДІМ МУЩИНІ.

В столиці пождержського стейту, Трентоні, виконано присуд смерти на 25-літнім Гілфорді Янгу, котрий був засуджений за вбитте окалічілого шофера Гарі Гарвуда. Кару смерти виконано при помочи електрики.

Янг був одиноким чоловіком, в стейті Ню Джерзі, який, засуджений на смерть, потрафив утечи з тюрми. Його спіймали, 20 мінут по покиненню тюрми.

СИБІРСЬКА ЯЗВА В КИЄВІ.

Харківска газета „Пролетарій" повідомляє: „В Києві зареєстровано 5 випадків захворювань сібірською язвою.

Всі випадки закінчились смертю.

Померші — торговці мясом.

Зараження відбулося через укуси мух".

ПОДОРОЖ АМЕРИКАНЦІВ НА СТРАСТНІ ПРЕДСТАВЛЕННЯ В ОБЕРАМЕРГАВ.

Як ручать корабельні компанії, на кораблях, що сими днями виїзджають до Европи, велике число Американців, їдучих на славні страстні представлення в німецькім місточку Оберамергав. Сі представлення відбуваються що десять літ, але через світову війну не відбувалися через кільканайцять літ, бо богато „апостолів", ба навіть самий „Христос" служили німецькій армії. Сьогорічні представлення звідали вже 200.000 видців, з чого що найменче половина приїхала з Америки. З огляду на те, що представлення кінчуться вже 23. вересня, дорозі місця на їдучих до Европи кораблях просто переповнені Американцями, спішучимися до Оберамергав.

ПОВНЕ ЗАТЬМІННЯ СОНЦЯ.

Свого року припадає на день 21. вересня повне затьміння сонця. Видно його буде на східнім березі Африки, в Австралії, на ріжних островах полудневої части Тихого Океану. Учені виждають сього затьміння з великою нетерпеливостю, бо на ньому хочуть вони переконатися, чи правду говорить славний на весь світ жидівський учений Айнштайн, що лучі не йдуть простою лінією, як се досі загально приймалося, але скривляються під впливом сили притягання великих тіл.

БАНКОВИЙ СКАНДАЛ В ЯПАНІ.

Слідство над банкротством одного японського банку, що впав кілька місяців тому назад і своїм упадком спричинив японським банкирам втрату яких 70 міліонів єнів, розвернувся в справдішний скандал.

Переведене слідство виказало, що голова банку жичив гроші на ріжні небезпечні спекуляції, а самий зичив гроші від других банків при помочи тих самих запорук. На основі виказаних фактів арештовано цілий ряд урядників кількох банків.

КОМУНІСТИ ВТІКАЮТЬ З ПАРТІЇ

По офіцільним даним, число членів комуністичної партії в петроградській області за першу половину с. р. зменшилося з 21.418 на 12.865 осіб.

ДРУКАРНЯ

УКР. НАР. СОЮЗА

„СВОБОДА"

приймає замовлення на друковане тікетів, розкидок, афішів, членських книжочок, статутів, книжок, конверт і листових паперів для Братств, Товариств і Сестриців, часописів і всіх инших річий, що входять в склад друкарських робіт.

РОБОТУ ВИКОНУЄМО ПО НАЙДЕШЕВШИХ ЦІНАХ І НА ЧАС.

Проситься всі відділи У. Н. Союза удаватися зі всякими замовленнями до своєї власної друкарні на адресу:

„SVOBODA"
53 Grand Street, Jersey City, N. J.

БОЙКОТИ КОРАБЛІВ.

Наслідком того, що корабель підприємство „Ворд Лайн" не заплатило родині одного моряка, забитого на покладі корабля, суми 5.000 песів, як сього домагалися робітники, робітники збойкотували належачий до сеї фірми корабель „Мексико", як сей стояв в порті Вера Крус в Мексико, та відмовилися виладовувати з нього товари. Через бойкот корабель мусів виїхати до порту Тампіко з півтора тисячами тон товарів, призначених для вилагодовання в місті Вера Крус

Про подібні пригоди з другими перевозовими фірмами доносять з других мексиканських портів. Через те мексиканські власти побоюються поважних клопотів з мексиканськими робітниками та задумують навіть завзяти корабельний рух межи мексиканськими та американськими портами до часу, поки всі подібні непорозуміння не буде раз на все полагоджені.

ПОДРОБИЦІ ЗЕЛІЗНИЧОЇ КАТАСТРОФИ ПІД КИЇВОМ

СОФІЯ, 22. серпня. „Комуніст". знаходимо такі подробиці зелізничої катастрофи між станціями Романів-Печанівка.

„Дослідженням встановлено, що катастрофа потягу відбулася завдяки розбору зелізничих торів бандитами.

„Видовисько катастрофи було жахливе.

„Багони горіли. Пасажири, які, як виявилось, були заперті, пробуючи вискочити через вікна, душили один одного й задихались в диму.

„Убитих підібрано 14 душ, тяжко ранених — 5, легко ранених — 14, ранених тяжко, але життя яких не загрожено — 11.

„Переводяться роскопи й розборка обломків з метою розшуку решти забитих та погорівших.

„Частина з тих, які постраждали, відправлена в Бердичівську лікарню, а решта в Київську зелізничну лікарню.

„Докладно з'ясувати кількість забитих поки неможливо.

„4 вагони, які були переповнені пасажирами, згоріли до центу.

„Комісія, яка виїхала на місце катастрофи, відмічає надзвичайну енергію та героїзм трьох зелізничників, — машиниста Савинського, фешала Макаренка та начальника станції Дрогеєва, які пасли життя багатьох пасажирів".

ЦІСАР БЕЗ МИШАЧОГО ХВОСТА

Як доносять з Парижа, туди дістала вістка; що наслідник китайського престола збунтувався. Мало йому знудитися уже житте серед жінок, та своїх дідів і тим подібного товариства, на яке йому позваляє двірська етикета. Зовнішною ознакою бунту царевича має бути його незломима постанова обтяти собі косу, яку він повинен носити після постанов, обовязуючих на китайськім дворі. Кажуть, що бунтарського духа набрався царевич від свого учителя англійської мови, спровадженого з Англії.

ДИТИНА В КАНАЛІ.

Поліцай при ул. Личаківській у Львові почув крик дитини в каналі. Відчинивши канал, побачив маленького хлопчика, якого зараз витягнув і віддав до поліції. Малого хлопця вмовчувалий його мати, за якою тепер пошукують.

МОСКОВСЬКІ БОЛЬШЕВИКИ ВІДДАЮТЬ УКАЇНСЬКІ ПРИСТАНІ ІТАЛІЙСЬКІЙ КОРАБЕЛЬНІЙ КОМПАНІЇ

ЦАРГОРОД (Константинополь), столиця Туреччини, 7. вересня. — Московський большевицький „уряд" заключив умову з італійською корабельною компанією „Лойд Тріестіно", на основі якої ся компанія має монополь (виключне право) вести торговлю через полудневo-російські (українські) пристані над Чорним морем.

КАЖУТЬ, ЩО ГРИФФИТА ОТРУЇЛИ

ДАБЛІЛІН, столиця Ірляндії, 7. вересня. — Від кількох днів тут ходять чутки, що голову ірляндського парляменту, Артура Гриффита, отруїли були приклонники републиканців.

Підозрівали в сьому лікаря і дві доглядачки, про котрих говорено, що їх увязнено. Одначе вістку про їх увязнення заперечено.

ІРЛЯНДІЯ ХОЧЕ ВСТУПИТИ ДО ЛІГИ НАРОДІВ

ЖЕНЕВА, Швайцарія, 7. вересня. — Сюди прибула ірляндська делегація, яка предложить Лізі Народів домагання, щоб її принято в члени Ліги.

ВСІ ЧЛЕНИ ЗБОРУ ЛІГИ НАРОДІВ ВИЖИДАЮТЬ ПРИЗДУ ЛОЙДА ДЖОРДЖА

ЖЕНЕВА, Швайцарія, 7. вересня. — Збір Ліги Народів дебатував нині далі над звітом Ради (екзекутиви) Ліги Народів.

В усій дебаті не було нічого замітного, бо бесідники здержуються зі своїми заявами з причини, що всі вижидають приїзду і політичної заяви британського прем. Лойда Джорджа.

БУНТ АНГЕЛІВ В РАЮ

ЛОНДОН, 3. вересня. — Сюди доносять з Москви, що там большевицький „уряд" арештував 33 високих большевицьких урядників, котрих обвакловує за участь в заговорі для скинення большевицького „правительства".

ДЕЩО З БОЛЬШЕВИЦЬКИХ БРЕХОНЬ І БРЕХОНЬ І ПЕРЕХВАЛОК КОМІСАРЯ КРАССІНА

БЕРЛІН, 7. вересня. — Нині сюди приїхав московський большевицький комісар „заграничної торговлі", Леонід Красін.

Представникам берлінської і заграничної преси змалював він „прехороші відносини", які він застав був в Росії вчасі недавнього свого побуту в Москві.

Казав, що большевики мають тепер 800,000 війска, але радять тепер над зменьшенням армії і хотять дійсно ще її обмежити. Вони хотіли до того намовити також 1 сусідів і запросили їх на нараду, але гадають, що ніхто з них не прийде.

Далі балакав, що в Росії сього року є врожай і добробут мало не такий як перед війною.

Потім говорив про те, що большевики „погодили" в Росії комунізм з приватною власностю. Люди заграницею, казав він, думають, що большевіки покинули комунізм, але вони не покинули а тільки „погодили". На седах оставили „капіталізм", бо лишили приватну власність селянам, а знов такі річи як зелізниці, фабрики і копальні переняли на свій „уряд" і ведуть їх під зарядом того „уряду". Селяни, говорив він, ще нарікають на большевизм, але ніби вже можуть продавати збіже, отже вже вдоволені.

Відтак ще брехав, що в Росії панує не мала меньшість але народні маси.

Опісля на запит кореспондентів відповів, що большевицький уряд дійсно вигнав много соток російських учених і письменників, а за причину подав се, що їх є в Росії „забогато".

Вкінці наркам, що німецькі капіталісти не трактують німецько-російського договору з Рапалло серіозно і не виконують жадного зобовязання, яке принято в договорі в Рапалло. Як так далі піде, казав він, то московські большевики відберуть німецьким капіталістам всіх концесій, яких їм надавали в сьому договорі.

О. АРХИПЕНКО ПРОФЕСОРОМ НІМЕЦЬКОЇ АКАДЕМІЇ

БЕРЛІН, 23. серпня. (Вл. кор. „Свободи"). — Славний український різбар Олександер Архипенко, про якого вже писалось у „Свободі", дістав запрошення бути професором пластики, мальовання і графіки в німецькій артистичній академії товариства „Житниця".

Архипенко приняв запрошення і на початку вересня приступає до праці.

ГРЕКИ ПРОСЯТЬ ТУРКІВ О МИР

ЦАРГОРОД (Константинополь), столиця Туреччини, 7. вересня. — Турки осягнули велику побіду над Греками біля Смирни в Малій Азії. Полонили богато грецького війска і вперли другі частини.

Греки в скрутному положенню заявили через заступів турецьким націоналістам, що уступляться з Малої Азії, якщо Турки сейчас згодяться на перемиря.

Англія вислала фльоту і війско для оборони Царгорода перед турецькими націоналістами.

РУХ СЕРЕД ПІДКАРПАТСЬКИХ УКРАЇНЦІВ

БЕРЛІН, 23. серпня. (Вл. кор. „Свободи"). — Підкарпатські Українці скликають у місяці вересні в Мукачеві маніфестаційний конгрес усіх українських партій. На тім конгресі мають бути ухвалені постанови про зміну західної границі Підкарпатської України, про придучнене українських частин, що студиюють у Румунії комітатів Земплін і Сяроц до Підкарпатської України і про негайне розписание виборів в Підкарпатській Україні.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents the copy.		ПЕРЕДПЛАТА Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сити і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1888 Montgomery

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ПОКІНЧЕННЄ ВУГЛЕВОГО СТРАЙКУ.

Страйк вуглевих робітників можна вважати вже покінченим. Вилксберська три-окружна конвенція майнерської юнії, що зібралася для потвердженя угоди, заключеної межи юнійними урядниками та представниками властителів копалень твердого вугля заявиться після всякої правдоподібности за підписанням угоди, і майнери твердого вугля відай уже з початком слідуючого тижня вернуть назад до роботи.

В той спосіб покінчиться довга, бо з верхом пять-місячна боротьба межи вуглевими робітниками та копальняними баронами, що віруть в безмежну диктатуру капіталістів над цілим промислом. Кінчиться боротьба побідою робітників, бо хоч робітники не дістали всего, чого вони домагалися, все таки вони побідили в головній точці боротьби: вони побили підприємців в тій справі, в якій вони передусім хотіли побіди: вони не дали вирвати собі право до орґанізації та не дали їм розбити своїх орґанізацій. Робітничі майнерські юнії далі лишилися представниками робітників, з яким представники властителів копалень мусять трактувати. Робітники показали властителям копалень, що самі властителі не можуть заряджувати вуглевим промислом, не питаючися робітників.

Виграли теж робітники й в других справах, майже так само важних. Найважнійше з того те, що вони вимогли на капіталістах признанне такої самої заплати, яку робітники побирали до страйку. Хоч робітники мусіли вступити зі свого домагання щодо тревання контракту (вони жадали контракту до 31. марта 1924. року, а дістали до 31. вересня 1923. року), та все таки це уступство не зменчає на богато їх побіди.

Свою побіду завдячують майнери твердого вугля передовсім доброму проводови своєї юнії та геройській витревалости страйкарів в боротьбі. Тому з повною певностю можна сказати, що побіда причиниться до ще більшого скріпленя їх юнії та до ще кращого зрозуміня ваги орґанізації. Якщо воно так дійсно станеться, то се буде найкращою побідою майнерів в сьогорічній коштовній боротьбі. Така побіда буде як найкращою запорукою дальших побід. Таке розумінє буде найкращим приходом з тяжких переходів страйкарів.

Не треба думати, що боротьба вже покінчена. Не лишень що за рік прийдесь знов відносити покінчений контракт, при чому підприємці певно попробують вирвати робітникам овочі сьогорічної побіди, але й ще перед упливом обовязуючої сили юнійного контракту підприємці будуть пробувати помогти собі при помочи відповідних законів американського конґресу. Велика виграна вуглевих майнерів не повинна засліплювати їх, але повинна зробити їх ще більше зоркими на небезпеки для їх інтересу та їх добра.

КОТЮЗІ ПО ЗАСЛУЗІ.

Польські жовніри з так званої армії Галлера, яку Вилсон вислав проти Східної Галичини, поволи поприволікалися з Польщі назад до Америки.

Приїхали вони сюди, як пишуть польські ґазети з Ню Йорку, обдерті, обвошені і без надії відробити се, що стратили через польську війну.

Далі пишуть ті ґазети, що вони тепер проклинають Польщу, польський „рожнд" і польські порядки, називаючи їх анархічними, кажуть, що чуються щасливі, що вирвалися з тої польської анархії, а вернулись до Америки, де можна свобідно і по людському жити.

„Галлерчики", пишуть ті ґазети, тепер жалують, що бились за Польщу і мечуть в неї найгіднійшими словами.

Що тому анархічному штучному недоліпкови, який влучно названо „Польщею", належиться все те, чим йому платять „галлерчики", про се нема жадного сумніву.

Але нема теж сумніву, що й тим „галлерчикам" належиться се, що дістали від тої „Польщі".

Вони може гадали, що бються за якусь вільну Польщу, де буде признане якесь право чоловіка, а міжтим вони бились за вільне панованє польських панів над мілионами чорноробів.

Також помогли вони тим польським панам хвилево закинути їх ярмо на Галицьку Україну, на Волинь, Холмщину і Поліссе, а також і на Західну Білорусь та частину Литви. Помогли польським панам до їх злочину.

А за се ніхто ніколи не може дістати іншої нагороди як дістали „галлерчики".

НА ЧУЖИНІ Й ДОМА.

(Спеціяльна кореспонденція „Свободи").

Хоч яке сумне й невідрадне становище української іміґрації, хоть вибивається вона з сил в боротьбі за істнування, відірвана від рідної землі, та проте російські урядові кола дома й еміґрантські тут-же на чужині бояться її і всіх сил уживають, щоб її знищити, здеморалізувати, або перетягнути на російську — без огляду на напрями — але загально російську, единонеделимську орієнтацію. Про заходи в тім напрямку з большевицького боку вже досить писалося, нижче ми згадаємо лишень про їх видимі наслідки, що от тепер починають виявлятися, але мало хому відомо, яких успіхів досягли праві російські кола серед відповідних кол української еміґрації. Нам удалося дістати інформації, що кидають деяке світло на роботу правих. Переказуємо їх коротенько.

Незабаром по убийстві німецького міністра Ратенаи в кінці червня с. р. у Будапешті відбувся зїзд російських монархістів із центральної Европи. На тім зїзді обговорювалося сучасне політичне положення Европи й Росії в звязку з останніми подіями — але резолюцій, з огляду на конспірацію не було винесено ніяких. Для нас цікаво, що на тому зїзді вперше виступали й дві особи в імени українських монархістів, а власне І. Полтавець-Остряниця і В. Бутенко. Перший був ґенеральним писарем при гетьмані Скоропадськім, а другий міністром шляхів за тих же часів. Бутенко виступав у справі досить академічній (з докладом про орґанізацію фінансів), а Полтавець-Остряниця в довшій промові вияснював як на їх думку (він говорив ніби взагалі від українських монархістів, але нам відомо, що крім вже згаданого Бутенка він за собою не має нікого більше) має виглядати майбутня монархічна Росія.

„Нам — українським монархістам тепер стало ясно, що без єдиної й міцної російської держави годі добитися порядку на Сході Европи. Отже велика Росія мусить знов відродитися, а для заспокоєня автономістичних змагань деяких окраїн можливо дозволити їм тимчасово в певних межах самоврядування. В тій цілі центральним російським адміністративним орґаном має бути установлено чотири ґенерал-ґубернаторства, а власне: північно-західне, прибалтійське, українське і кавказьке. Ми вже маємо й кандидата на українського ґенерал-ґубернатора — се відомий і заслужений ґен. Біскупський".

Такі думки висловив Полтавець-Остряниця. За ним виступав сам ґенерал Біскупський, котрий в свою чергу рекомендував перед зборами Полтавця як відомого по всій Україні орґанізатора повстанців і вільних козаків, котрий ніби й тепер на них має великий вплив і зноситься з ними. Що й говорити, російські монархісти горяче вітали таку „еволюцію" серед Українців і цілком згодилися на подані перспективи. (Инша справа, що взаїмні рекомендації Полтавця й Біскупського дуже розминаються з правдою).

Треба сказати пару слів і про ґенерала Біскупського. Се колишній Враангілівський ґенерал, що приймав діяльну участь в орґанізації російських монархістів рік перед тим на славнозвісним монархічнім зїзді в Райхенгало у Баварії. Від німецьких і російських монархістів він дістав доручення призучити Українців до російського монархістичного руху, але на протязі цілорічної тяжкої роботи крім згаданих двох йому нікого позискати не вдалося. В правих українських колах взагалі дивляться дуже підозріло на цілий той російський монархічний осередок, що має осідок у Баварії, тому й аґітація Полтавця й Бутенка поміж Українцями в Австрії, Угорщині й Німеччині до ніяких наслідків не довела, і при ґенерали Біскупськім вони так і лишаються в двох, так що російські праві кола не можуть похвалитися великим уловом серед Українців.

Не більше повезло й большевикам у їх заходах.

Коли на весні прибули радянські місії до Берліна й Відня, то поза своїми інформаціями заспокоюючого характеру про амнестію для всіх бажаючих повертатися до дому, про порядок і можливість працювати усім на Україні, радянці зараз-же оголосили, що хто з Українців-еміґрантів не зголоситься у них як радянський підданець до 1. червня, то потому його в підданство українське вже не приймуть і він лишиться поза обороною „уряду". Прилани й загрози мали одначе невеликі наслідки. В Німеччині бажаючих знайшлося так мало, що мусіли продовжити термін приняття підданства аж до 1. жовтня, але й се справи не поліпшило, бо приймати радянське підданство й доси нема охочих.

У Відню большевицька аґітація мала більше успіху.

Зараз-же таки на весні виряджилися на Україну кілька лівих українських С. Р.-ів з групи проф. Грушевського, що весь час теоретично обороняла радянську владу (Чечель, Шраг, Жуковський й ин.). Сам проф. Грушевський виїхати не схотів і лишився у Відню. Недавно від одного з виїхавших Р. С.-ів одержано лист. Той лист сумний. На Україні дуже лихий стан. „Все, що пишуть в ґазетах про голод, пошести, безладдя, утиски на Українців не тільки правда, але не містить в собі навіть половини дійсних страхіть". Після цього листа відпала охота вертатися до дому й тим, що вже не з ідейних причин, а з розпачі збиралися їхати, бо коли офіцільним приклильникам і прислужникам радянської влади так зле на Україні, то яка-ж доля чекає тих, що на офіцільній радянській мові звуться „жовтоблакитниками, петлюровцями, контрреволюціонерами" й иншими подібними так страшними в совєтській державі іменами?

Дома, на Україні большевики старанно розповсюджують чутки, що еміґрація охоче й радо переходить на радянський бік. Робиться се в тій цілі, щоб збаламутити місцевих людей, відняти в них всяку надію і знищити енерґію в обороні української справи у себе вдома. От що пише до одного з поважних еміґрантів один відомий український діяч і академик, котрий принціяльно не хотів ніколи покинути Київ ні при якій владі:*)

„До нас доходять чутки, що Ви на еміґрації чи з розпуки, чи наслухавшись большевицьких сирен збираєтеся вертатись до дому. Бога ради не не робіть сього! Досить вже тих жертв, що ми понесли людьми. Ми не так багаті на інтеліґенцію, щоб дозволити собі на дальші жертви. Бережіть себе, аби ми, які тут терпимо й бідуємо, мали кому передати нашу роботу з наших слабих і змучених рук як прийде час. Та зрештою ми знаємо Вас, певні й віримо у Вас, а чутки вважаємо також за спіни тутешніх сирен, щоб нас до спокуси довести . . ."

Так в одно працюють дома й за кордоном наші „брати", щоб нас знов до розуму довести і „возсоєдинити". Та щось мало попадає до них в їх обединительську сітку.

Ще не ослабла й наша сила! Хоч як тяжко дома, хоч яке лихо на еміґрації, а не вгасає огонь любови до Батьківщини й до свого народу серед страждених його синів, а зрадники й перекчики хоч і є в нас, так їх не багато і тим нема чого журитися, бо вони бували в усі часи і в усяких народів. В годину біди й напасти найкраще пізнається справжніх друзів народу й справжніх патріотів. В се время лише, в сю останню тяжкую мінуту пізнає й Україна своїх дітей.

С. Монахівський.

Будапешт, 12. серпня, 1922.

*) Імени його, ані вище згаданого С. Р.-а я не подаю, бо не хочу вразити людей на большевицьку помсту.

ЗАПИСКИ.

Надлюдська глупота.

Москалі звісні зі звірячости, як каже славний московський письменник Максим Горкий. Але не меньше звісні вони і з глупоти. Се глупота людська, бо Москалі люди мимо своєї звірячости, але в порівнанню з глупотою інших людий — се глупота надлюдська, або коротко й ясно — московська глупота.

Лише надлюдська глупота, або московська, могла довести до того, що Москалі вже 5 літ бавляться як малі бахурі в ідіотичний комунізм і нищать, руйнують, та тягнуть в безодню нещасну, чи прокляту, Московщину і другі краї, які московські царі віками неволили.

До якої степени дійшла московська надлюдська глупота, свідчить найліпше се, що московські туманн такі-ж самі туманн не тільки в проклятій Московщині, але наприклад і тут, на вільній землі, в Америці.

Майже щоднини можна почути про такі випадки московської глупоти.

От зібралось кількасот Москалів і ідуть „на родіну" закладати собі свою нещасну комуну. Вірять комісарам, вірять в їх рай, і спішать до того раю, без думки, без гадки, без дрібки розуму і застанови.

Другий новий випадок московської глупоти такий.

Вернувся з Москви звісний в Америці московський редактор Іван Окунцов, котрий в Москві був тепер за большевицького царства редактором большевицької ґазети „Трудовой Путь". Вернувшись до Ню Йорку, зачав він в московському дневнику „Новое Русское Слово" писати правду про московське большевицьке царство. І вистарчило се, що він зачав писати правду, аби Москалі з ріжних міст в Злучених Державах стали писати протести проти писання правди про злочинну большевіку. На московську думку про большевіку не можна писати правди. Треба її хвалити, отже брехати.

Москалі зі своїм московським „світоглядом" не можуть того зрозуміти, як можна правду написати про їх царство тоді, як воно ще істнує, чи телепається. Не можуть зрозуміти, як загалом можна писати свобідно, отверто, явно і ясно у вільному краю про те, про що так не вільно писати в їх комісарській матушці.

Се є чисто московський спосіб думання, до якого змушували нещасних Москалів царі і їх слуги, а яке є наслідком убивання всякої свобідної, самостійної, і розумної думки.

Безмежна московська глупота се вицвіт царської неволі.

І нею Москалі пописуються і представляють себе перед цілим світом.

На виліченне Москалів з тої надлюдської глупоти треба надлюдських сил, а передівсім довгого часу. Може візьме тів століття часу, заки серед Москалів прийметься якесь розумінне вільної думки, вільного слова, і розумного думання.

Другі народи повинні Москалям (і тим глупакам, що підпали під московську дурійку) помогти в праці над просвітою, над піднесенням уровення людської пошани і пошани та зрозуміння вільної думки чоловіка.

ВРОЖАЙ НА КАТЕРИНОСЛАВЩИНІ.

Харківська ґазета „Комуніст" пише, що у Верходніпровському повіті, завдяки безперервним теплим південно-східним вітрам та високій температурі, хліби дуже погоріли. Жито, ячмінь та пшениця дозрли завчасу. Зерно лекковесне. В деяких південних волостях повіту, як особливо постраждали від тогорішнього невроджаю, в звязку з посухою, спостерігається повний одчай.

ВЕРСАЙСЬКИЙ ДОГОВІР—ПРАВНО НЕВАЖНИЙ.

ДУМКА НОРВЕҐСЬКОГО ПРОФЕСОРА МІЖНАРОДНЬОГО ПРАВА, Д-РА Н. ҐЕЛЬСВІКА.

(Від власного кореспондента).

Норвеґський професор міжнародного права в університеті в Христіянії, столиці Норвеґії, др. Н. Ґельсвік (Gjelsvik), висловив перед професором права в університеті в Гайдельберзі, д-ром Найбекером (Neubecker), думку, що Версайський договір з правного становища є неважний. Проф. Ґельсвік просив, щоби сю його думку оголосити в часописах. Сьогодня оголошує її тутешній „Heidelberger Tagblatt" звідки вона перейде очевидно в инші часописи Німеччини й заграниці.

Думка проф. Ґельсвіка на стільки цікава, що подаю її до відомости читачів „Свободи".

При сім маю на увазі, що вона має значінне також для справи української Галичини, про що докладнійше при кінці сеї статті.

• • •

Проф. Ґельсвік говорить про Версайський договір ось-що:

„Бувший німецький міністер закордонних справ др. Сімон сказав раз: Всі постанови Версайського договору є, що правда, ПРАВНО обовязуючі, бо ми їх підписали, але не всі є МОРАЛЬНО обовязуючі. Морально обовязуючі є тільки ті, які є згідні з договором про перемире.

З сим поглядом я, як професор міжнародного права, не годжуся. Навпаки, я думаю, що ті постанови мирового договору, які не є згідні з договором про перемире, є необовязуючі не тільки морально, але і правно.

При сім треба мати на увазі зміст умов перемиря, а саме, що Німці розоружилися й віддали територію в такій мірі, що для них було вже неможливо зачати на ново війну. Се признав сам Вільзон в американськім сенаті, кажучи: Після сього договору про перемире для Німців є неможливо зачати на ново війну.

Коли-ж антанта так використовує се положенне, що диктує умови мира, які не є згідні з договором про перемире, ТО СЕ Є МІЖНАРОДНЬО-ПРАВНИЙ ОБМАН, ЯКИЙ МУСИТЬ ЗРОБИТИ МИРОВИЙ ДОГОВІР ПРАВНО НЕВАЖНИМ.

Тут не можна закритися тим, що насильство чи примус проти держави є признаним оружем для того, щоб довести до важних договорів. Сей погляд є взагалі правильний, одначе він не підходить до сього випадку. Кожда людина з природним почуттєм права відчуває се також безпосередно. Коли свого противника доводиться обіцянками до зложення оружя, так, що він не може далі вести війни, а опісля тих обіцянок не додержується, тоді ціле міжнародне право завалилося би, і союз націй, опертий на такім обмані, не може стати правдивим союзом націй, тільки може служити на те, щоби якийсь час закривати перед світом міжнародньо-правний обман. Підчас війни можна очевидно вживати воєнних хитрощів, але не можна сього вважати дозволеними воєнними хитрощами, коли противника заставляється видати засоби, потрібні до ведення війни, абіцянками, що він одержить означений мир, а потім сих обіцянок не додержується. Кожда людина з природним почуттєм права обурюється проти того, а кождий чоловік мусить сказати, що таким способом не може істнувати право між народами.

Вже Римляни кажуть: etiam hosti fides servanda est (також супроти неприятеля мусить бути збережена вірність). Коли сей погляд має бути вірний, то мусить він бути вірний в сім випадку.

Коли говориться про святість міжнародних договорів, то не можна забувати святости договору про перемире. Він мусить стати підставою нового і правдивого мирового договору"

• • •

Думка проф. Ґельсвіка така ясна, що не потребує богато пояснень.

Він стоїть на тім, що підставою мира між державами антанти й Німеччиною повинен був бути договір про перемире, в якім держави антанти дали Німеччині означені обіцянки щодо мира. Тимчасом, накидаючи Німеччині Версайський мир, держави антанти ті обіцянки зломили. Через те Версайський мир зі становища права є неважний.

Очевидно, ся думка проф. Ґельсвіка є тільки думкою ученого правника, який говорить, як він розуміє право.

В міжнародній політиці така думка хоч-би найбільшого ученого нічого не може змінити, хиба тоді, коли нею перейметься загал на стільки, що се має вплив на політику правительств.

• • •

Я зазначив, що думка проф. Ґельсвіка має також значінне для справи української Галичини.

Чому?

УКРАЇНСЬКА ГАЛИЧИНА ОДЕРЖАЛА ВІД НАЙВИСШОЇ ЖИТЬ ЗМОГУ ВИКОНАТИ ПРАВО САМООЗНАЧЕННЯ.

В 4-ій точці рішення Найвисшої Ради з 25. червня 1919, яким Найвисша Рада уповажнила Польщу заняти українську Галичину своїми військовими силами, сказано:

„ТА УМОВА (себто умова між головними державами й Польщею про тимчасову автономію української Галичини — М. Л.) БУДЕ В ОСТАННІЙ ІНСТАНЦІЇ ОПИРАТИСЯ НА ПРАВІ САМОВИЗНАЧЕННЯ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ ЩО-ДО ЙОГО ДЕРЖАВНОЇ ПРИНАЛЕЖНОСТИ; час сього вирішення буде означений головними союзними і принятими до союза державами або органом, який вони до сього уповажнять".

Наведена постанова Найвисшої Ради містить виразну обітницю, що українська Галичина дістане змогу виконати право самовизначення.

Сею обітницею є ПРАВНО ЗВЯЗАНІ головні держави антанти при вирішенню справи української Галичини. Коли-б вони сеї обітниці не додержали, то се було би ЗЛОМАННЄ МІЖНАРОДНЬОГО ПРАВА/

В нашій акції в справі української Галичини треба нам і перед правительствами держав антанти і перед політичною думкою держав світа все зазначувати, що головні держави антанти ОБОВЯЗАЛИСЯ дати українській Галичині змогу виконати право самовизначення.

Треба, щоби в міжнародній політичній думці укріпився погляд, що ми маємо добре набуте право до державної незалежности, стверджене головними державами антанти, та що сього права відібрати нам не можна, бо се було би зломанне міжнародного права.

Гайдельберг, 15. серпня, 1922.

Др. Михайло Лозинський.

ПАМЯТАЙТЕ НА ФОНД НЕГАЙНОЇ ДОПОМОГИ РІДНОМУ КРАЄВИ.- ЖЕРТВИ НАЛЕЖИТЬ СЛАТИ ДО:
DIPLOMATIC REPRESENTATIVE OF GALICIA,
411 Southern Building, Washington, D. C.

ПРО ВІДНОВЛЕННЯ „ЛІТЕРАТУРНО-НАУКОВИЙ ВІСТНИК" У ЛЬВОВІ.

Звісний український письменник і критик др. Остап Грицай пише у віденському „Українському Прапорі" з приводу відновки „Літературно-Наукового Вістника" у Львові осьцо:

Одною з найбільше болючих недостач у нашім культурнім життю воєнної доби був брак літературного журналу, який змігби обєднати українські письменницькі сили й надати провід літературній творчости. Воєнна й революційна доба витворила щораз нові умовини істнування, примушувала переживати нечувані досі події, але український письменник не мав відповідної змоги посвятитися їх артистичному подоленню. Нечисленні політичні й ніби-політичні щоденники й тижневики не були пригожим місцем для літературних та наукових праць більшого обсягу. А спроби літературних журналів поважнійшого характеру, як „Літературні Шляхи" або відновлене „На Перевалі" не змогли довше вдержатися.

Тепер почав виходити „Літ.-Науковий Вістник", який став виходити у Львові від мая с. р., се зворотний вихід з політичній письменницьким життю повоєнної доби. Обновлений журнал має за собою авторитет, вироблений довголітньою працею найкращих українських письменницьких сил, на чолі зі ім'ям Івана Франка. Тому саме він є передовсім покликаний до того, щоб створити на ново спільне середовище поважної письменницької праці. Бо ім'ям старшим письменникам надіявтися знов, а молодшим виступити перед громадянство.

Се вже й важке завдання. Але часи перші випусти нового „Л.-Н. Вістника" показують, що його керманичі свідомі сього завдання та що вони в такім розмірно короткім час на нього виконати його, як треба.

Для автор зупиняється довше над новими оповіданнями з воєнної хуртовини, які помістили в „Л. Н. Вістнику" звісні українські письменники.

Він пише про ці оповідання:

В області воєнного оповідання полягає, що те перше відділене, з якого сьогодня можна дивитися на воєнні переживтя, дуже додатно відбилося на артистичній уровені письменницьких спроб у тім напрямі. І. Стефаника „Вона-земля", К. Гриневичевої „Параска Гоголь" та М. Черемшини „Село вигибає" — се три воєнні картини першорядної артистичної вартости. Кращий момент у нарисі Стефаника доказує не тільки те, що його геніяльний талант ще все в силі кількома писами викликувати потрясаючі враження. Але й те, що в художня Стефаника є і промінні, визвольні сайва, які могли у нього злоїтися на великі твори „Обновлення" і „Історія українського народу". Українська мужичка Гриневичевої, яка наперекір усім пеклам війни й еміграції зберігає в душі ясну погоду бадьорої, тонко несломаної людини, просто прегарна. Се надзвичайно цінна спроба чисто предметового, а проте надхрен передуховленого малюнку людської душі. К. Гриневичева визначний талант з нахилом до артистичного дійсного реалізму. Картина Черемшини робить враження потрясаючих трагізмом. Але його малюнки гострий, краски свіжі й сильні, настрій глибокий і повний внутрішньої правди. Инші малюнки Черемшини цікаві, але не так сильні. Літературну вартість нарисів тритому виявляють нарис О. Кобилянської та обидва нариси К. Полішука. З оповідання великої буковинської письменниці вичуваємо всю широту погляду на трагізм війни, який так додатно відріжняє сьогоднішнього і продуктивного письменника на овиді теперішньої української письменницької творчости. Гарне також оповідання Ів. Липи „Хто?" Своїм тоном пригадує воно трохи Кобилянського.

ПРИЙМАЄТЬСЯ ПЕРЕДПЛАТУ — НА —

ЛІТЕРАТУРНО-НАУКОВИЙ ВІСТНИК

У ЛЬВОВІ

місячник літератури, науки й суспільного життя.

Вже вийшло чотири книжки (Май, Червень, Липень і Серпень).

Передплата до кінця 1922 р. 2 доляри; одна книжка 35 центів (з пересилкою).

СТЕФАН НАВРОЦЬКИЙ,

Одинокий заступник Видавництва „Л. Н. Вістник" „Червона Калина" на Зучені Державни Америки.

STEPHEN NAWROTZKY,

181 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.

В нинішнім числі часописи находиться оголошенне патентових адвокатів A. M. WILSON, Inc. Та патентова фірма була заложена понад 30 лїт і узискала много патентів для українських винахідників.

Належить похвалити умову тверїчість Українців в тім краю. Коли хто з наших передплатників має винахід до опатентовання, або інтересуєся винаходами, то повинен писати до A. M. WILSON, Inc., Washington, D. C. по їх ілюстровану українську книжку, яка подає пожиточні і потрібні інформації в патентних справах; вони пішлють ту книжку безплатно на жадане наших передплатників.

Довга услуга сеї фірми для Українців винахідників показує, що та фірма є гідна довіря і поперти.

Не від річи буде додати, що одним з членів сеї фірми є український адвокат Богдан Пелехович.

К. Л—вич.

„МИ" І „ВОНИ".

(Зі спроб „обєктивного" розуміння).

„Західництво" і славяноФільство...

Здавалось би, два цілком протилежних поняття: безмежний лібералізм і запеклий консерватизм, з одного боку червона революція, а з другого — чорна реакція, нігілізм і месіянізм, атеїзм і екстаз сліпого сектанського вірування... це те, що Д. Мережковський назвав „Христом і Антихристом"...

Варто тільки більше уважно придивитися до того всього, що діялося в Росії на протязі останніх літ від революції 1905 року, щоб зразу-ж зрозуміти страшну парадоксальность ділань т. зв. „русского народа", котрий тепер став нагадувати собою суто біблійського „Гога і Магога"...

Навдивовижу велику, побачимо ми, що вся та парадоксальність має свою особливу льоґіку і психольоґію, що для нас ніколи не було зрозумілим. І тут мимоволі виникне думка: — чи не є більшевизм природно російським, зявищем, змістом російської історії, синонімом російської психольоґії?... Чи не перебуває в кождому Росіянові **потенціяльний** більшевик, той самий „большевик, що в жовтні місяці 1917 року так влучно виконав свій замах на революцію, замінивши її спочатку **бунтом,** а потім терором і реакцією?... І нарешті, чи не є цей самий більшевизм найбільшим піднесенням „Матушкі Руси", цього „славянського моря", в яке мали влитися всі славянські „ручьиж..." Ще раз народжується питання, — чи не є це максімумом того всього, що мала і могла показати всьому світові Росія?...

* * *

Пригадую дні великої війни... Виснажений, блідолиций жовнірик. Родом десь із Тули.

Сидить у вогкому рові безладної боєвої лінії і стомлено кашляє. В нього сухоти, але його не звільняють, кажучи — „всьо равно умірать"... Батька його згноїла за щось там у тюрмі, два брати загинули ще в японську війну, він же останній і наймолодший, покинув стару матір і пішов до „последней капли крові" боронити „веру, царя і отечество"...

Не раз зі сльозами в очах скаржився я нарікав на „долю тяжволую", але коли з одного разу сказав йому, що війна для трудящого люду не потрібна, то він спалахнув і відрубав:

— А раз ви не знаєте, что на Матушка Расея всемучсвету галава?!...

Другого дня мене покликали на допит до військового слідчого в наслідок доносу. Був і жовнірик, який роблячи дзенноса, приказував:

— Не наше дело разсуждать! Раз гонят, і пріказ такой єсть, нада ідті без разговорів!...

Пізнійше, вже в часи нашої визвольної боротьби, я спитався одного полоненого „червоного", свідомість яких так хвалялася комуністичні московські „вожді", — чого вони йдуть на Україну.

— Раз гонят, нада ідті!... — була відповідь.

Отже не важно, що мають „боронити", але **мусять.** З однаковим засліпленнем ідуть тепер за знищенне тієї „вери", в імення якої не так давно накладали міліонами голов... Важно те, що міститься в їх підсвідомому єстві: жаба руїнди під гаслами будови, пристрасть до гноблення під прапором визволення і якась дивна переконаність у своїй „висшости"...

І тут інтеліґентське призирливе відношення до Европи, яко „гнілого Запада" сходиться з мужицьким базіканнем про „заморскіх чертей"... Тому то цілком можливим було: Катерина „Велика" і Пугачов, Микола II і Распутін, Ленін з теоріями Маркса і царські кати з „Чрезвичайнах"...

* * *

Більшевизм суто московське зявище і початок його повстав раніїш Івана Грозного. „Красная Площадь" у Москві була вдячною колискою для нього (не дарма тепер більшевики знову створили тут свій центр!) Астербуґр був лише символом „всея Россії", не більше. Завжки йому витворилася та культура, література, й мистецтво, на що тепер плює московський мужик.

„Да, і такой, моя Россія,
Ти всех крайов дороже мне!"

Каже на це відомий поет Олександер Блок, що сам упав жертвою „весьолаго разкуча" того самого мужика...

Европа, читаючи Достоєвського, хотіла бачити в цій надзвичайній мішанині націй, мов і релігій щось особливе і мудно прислухалася до того, що говорили їй про цю мішанину Лев Толстой, Леонід Андреєв, Арцибашів і инші, котрі в свою чергу були мішаниною, не уявляючи собою **плід нації,** лише під культури того Петербурґ, який збудовано таким же большевиком Петром першим на кістках поневолених синів гетьманської України. Тепер Европа має нагоду подивитися в справжнє лице загадкової Росії і зробити відповідні висновки про його красу і привабливість, про що так богато говорилося в російській літературі. Як має виглядати це лице, про це одверто каже тойже Олександер Блок, доля якого так спільна з долею жовнірика з Тули.

„Ми обратімся к вам своєю азіятской рожей!"... Тепер ця „рожа" вже зіла Україну, Грузію, Вірменю, Білорусь і пів Литви і зазіхає на той самий „гнілой Запад", який ще й досі бавиться в ріжні Ґенуї та Ґаги, а за їм усім не має часу придивитися до цеї „рожі", як слід...

* * *

„Ми довжни освободіть!" — це те саме, що було: — „Да здравствует Славія і далой Тевтона!"...

Чи є ріжниця між сучасними замірами Росії „визволити пролетарів усього світу", а між минулими „зєднати всі славянські „ручеї" в московському морі?... Ріжницею може бути хіба лише один момент, котрий з Росії — славії" став Росією Совітською — „Европою", як що не більше. Бачимо большевицькі аспіранти на „сході", звідки Москаль черпає свої „духові" засоби...

Хто знає Москаля, той мусить знати і його вічне бажання „визволяти", або „усмиряти", що робиться під знаком **манії грандіоза,** тієї манії, що межує з „істінно-русскім клікушеством і кородтвом Христа ради", що заставляє сучасних московських поетів писати блюзнірські твори і гістерично кричати до неба безумні вигики:

„Всем гласом взываю:
Христос, отелісь!"...
(Єсенін).

Так кричить „поет", який „за Совєтскую Росію", але не ліпше рекомендує себе „поет", який служить інтересам „єдіной і неделімой святой Русі":

„Моя морг — публічний дом,
Моя фаншон — проститутка:
Дньом шляється по Тверьской,
Задрав високо юбку"...
(Соколов).

Це має бути основою „нової" віри і моралі в майбутній „федерації народів" після московського рецепту...

І недарма-ж так неприхильно пишуть про Москалів старі літописці! Досить буде зазирнути в один-другий літературний часопис московський на еміґрації, щоб побачити скільки там бруду, роспусти, зухвальства і нахабства...

Беру перше, що попало перед мої очі:

„Ластиром губ припал к твоей груди,
как к чудотворной іверской іконе.
Пуст губ на поле твоей груди.
Губи карабкались по альпійскім кругам груди.
Я потонул в подушках твоїх ватних грудей, как Тіраніц в волнах"...
(Соколов).

Або:

„Міліони вас. Нас—тьми, і тьми, і тьми.
Попробуйте, сразітесь с нами! —
Да, скіфи ми! Да, азіати ми,
с раскосими і жадними очами!"...
(Блок).

Так отверто відслонює своє лице сучасний Москаль. Але ще більш одверто і більш повно виявляється дійсність московських замірів, надій і вірувань у давнього критика, сучасного більшевицького аґітатора Іванова Разумніра. Для популяризації його думок істує в Берліні видавництво „Скифи", котре й пропагандує між мешканцями „гнілого Запада". Після його твердженьь, Росія не тільки не ослабла, яко держава, але ще й зміцнилася й росте до „безконечності"... Вона лише стерла „географічеськія границі" і „слушает музику великаго міра"... Про цю „музику" роспісався й покійний поет О. Блок, видавши навіть цілу книжку п. н. „Россія і інтеліґенція". Збентавши все, що було інтеліґентного, він „музикально" перконує, що:

„Умом Россії не обнять,
В Россію можно только верить!..."

Звичайна річ, що всі ті, хто тільки не схоче, або не може „вірить", зачислюються до „нічтожно-жалкіх мещан", або „до заядлих контрреволюціонеров"...

Бідолашний „гнілой Запад!"

* * *

Взявши це все під холодну розвагу, неминучо поставимо перед собою питанне: звідки такі претензії на першість у цього темного, некультурного, недужого народу?

Звідки така самовпевненість і глупота в першого інтеліґента і в останнього „мужичка" з Тули, який тілом і душею віддається тому, щоб „освободать", або „усмірять" і, разом з тим вірить, що тільки „Матушка Расея всему свету галава", а ретша, то все — „жідішкі", „басурманчікі", „чухоньчікі", „арміяшкі" та „хохлікі?"...

Це зовсім не те, що співають у своїх національних піснях ріжні пануючі нації, які силою своєї вдачі, працею та дбайливістю досягли великого.

Москаль, для якого весь індустріяльний світ міститься в Тульському самоварі, і для якого праобразом усього патріотизму є пяний поліцай з нагайкою в руках, тікаючи раз у раз із фронту, марить нечуваними перемогами тоді, коли їх „пагонят". Ленін розумів чудово, що не инакше, як тільки збунтувати, а потім погнати... Тому то він, беручись за проведення в життя своїх теорій, більше довірився найнятим за гроші Лотишським та Хінським баталіонам, ніж свому власному „вооружонному пролетаріяту". Він знав, що цей „вооружонний пролетаріят", лише тоді буде виконувати його волю, коли його буде чим гнати. І, от, тепер розгорнувся у всій своїй красі й силі, ніками, ще від Боголобського плеканий, азіятсько-московський месіянізм, а червоні аґітатори не перестають „пущать дим в глаза" цивілізованому світові своїми сатанинськими ідеями...

Тепер, цей цивілізований світ чує це що цвинтарниця Грузії та Вірменії, знає про кріваві руїни України, бачить димні зграниця й самої Московщини, але ніяково мовчить, слухаючи зухвалі промови самих злочинців...

— Ми для ідеї все! — кажуть у відповідь на несмілі закиди цивілізованого світу всякі Літвінови та Чичеріни.

А Европа соромливо опускає до долу очі і думає про себе ріжні думи на тему вичитаного колись у Достоєвського, або Толстого і знову мовчить...

Тим часом завжди слід памятати те, що є домінуючим в сучасній московській творчости, а воно звучить навіть більш, ніж самовпевнено:

„Ми на горе всем буржуям
Мировой пожар раздуем,—
Мировой пожар в крові,
Господі, благослові!"...

Ось до чого стремить цей біблійний „Гос і Малог" і це повинна знати кожда культурна людина, якій противна кров, руїна і грабовища...

Львів, 12. 12. серпня 1922.

NEW YORK, N. Y.

Заходом Нюйоркского Комітету Допомоги Голодуючим на Україні, відбудеться в неділю, 10-го вересня б. р. в церковній гали на 7-ій улиці наради в справі Українського Дня в Ню-Йорку. Проситься всіх громадян як також репрезентантів товариств прибути. Наради почнуться точно о годині 1. пополудни. — КОМІТЕТ. 08-09

Читайте українські книжки і газети, бо часте читанє веде до просьвіти, а просьвіта — се сила. — Пишіть по цінник книжок „SVOBODA", 83 Grand St., Jersey City, N. J.

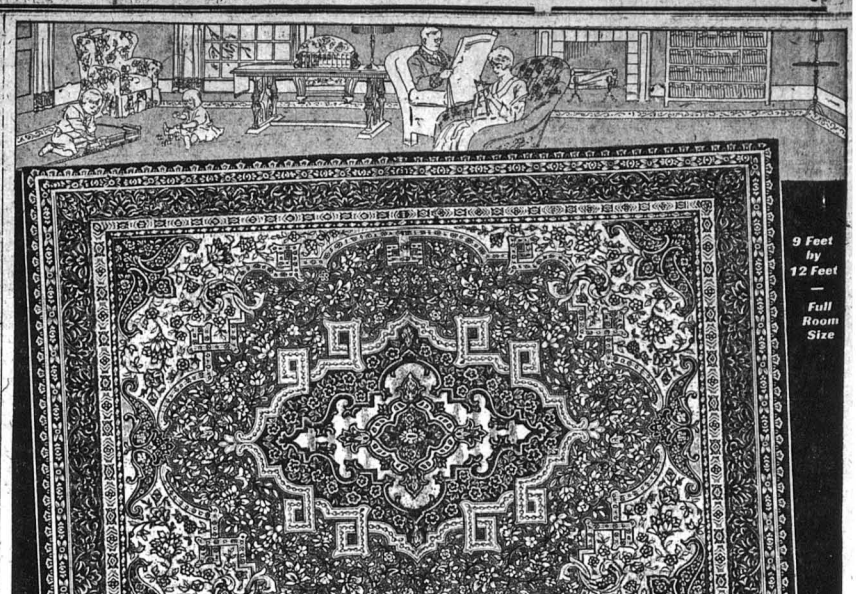

ПРИНЕСЕ СЕЙ НЕСШИВАНИЙ

$5 ВОВНЯНИЙ BRUSSELS ДИВАН

Дім Hartman-а дає Вам нагоду на ціле життє дістати сей чудовий несшиваний вовняний Brussels диван на лехких услівях і по дешевій цїні. Тільки прислати тепер $7, а ми вишлемо диван. Уважайте його 30 дніїв на пробу. БЕЗПЛАТНО, а коли відтак Ви не вдоволені з него, зверніть а ми відошлемо Вам $1 і аплатимо пересилку в обі сторони. Як що затримаєте його, возьме майже рік до найлекчаним — малими ратами кождого місяця. Сей чудовий диван є краси і так дешевий що Ви мусите бачити його, щоб пізнати його вартість, тому ми радо пішлемо його на пробу безплатно щоби Ви могли порівнати його з диванами, які продаються где-інде дорозше як в нас. Видавці часописий знають, що всі твердженя Гартмана суть правдиві і гарантують Ваше вдоволенє.

ЧУДОВИЙ КОЛЬОР — Елеґанський Східний Медаліоновий Взір

ТКАНИЙ З ПЕРВОРЯДНИХ ВОВНЯНИХ НИТОК. Один з найгарнійших артистичних десенів, який коли був в несшиванім вовнянім Brussels Дивані. Тканий густо з найлїпшої вовни — вибераної для тревалого ужитку. Придивіться тканю і вазі — побачіть як вона є тревала — що зробила для довгого ужитку. Зауважіть як його тревалість так його гарний вигляд. Ви зачуєтеся його кольорами — легка брунатний, зелений, червоний і синий, чарують змішаний в мягкі, богаті, гармонізуючі відтїнки. Взір богатий, твір всходу з медаліоном в середині і відповідними побабними берегами. Елеґанський десень виданий звичайно в найдорожших диванах. Тільки коли побачите сей диван на підлозі в Вашій хаті, можете оцінити як гарним він є і тревалий і як він окрасить Ваш покій. Попробуйте його — на наше ризико. ОРДЕРУЙТЕ ПІСЛЯ No. 34DDMA27. ЦІНА $26.75. ПРИШЛІТЬ $1 ТЕПЕР. РЕШТА $2.50 МІСЯЧНО.

Дешева ціна — і майже Рік до Виплати

Ви з охотою запватите сї гроші тепер за маленкий диван що ми зкладемо за сей елеґанський великий на цілий покій. А коли випродається Наш засіб сих диванів, бути може, не будемо мали такого самого взору хотьби платили сте будь яку цїну. Тому нежадтайте. Все не берете жадного ризика. Держіть його або відошлїть — однак замовіть його тепер на 30 дневну пробу і подивіться як він виглядає в Вашій хаті — а відтак здецидуйтесь. Пришліть тільки 81 і купон тепер заким ся оферта в життю.

HARTMAN FURNITURE & CARPET CO.
DEPT. 4864 CHICAGO, ILL.

ДАРОМ

Катальоґ Дешевостий.

Запишіть нам почтівку по сей велику книжку — вона лащадить Вам богато гроша. Вона дасть Вам тисячі практичних рисунків, як прикрасити Ваш дім і зробити його гарним, вигідним. 368 сторін повнілючий для мебльовий і всїлякі, дивані, ліжками, чеднях, срібній товарів, годинниках, пачинах, машин до праня, до шиття, товарів кухонних, фонографів, гасових інжаків, і т. п. Сотки річий до вибору — з 30 дневною безплатною пробою, на кождій річи яку замовите! — Продається все на легких місячних сплатах, плян Гартмана. Почтівка або лист принесе те все даром. Повпольте Гартманови Вистелити Ваше гнїздо.

HARTMAN FURNITURE & CARPET CO.
Dept. 4864 Chicago. Ill.

Залучаю $1.00. Вишліть Диван № 34 DDMA27. Я маю мати 30 дневну безплатну пробу. Коли недоволюючий для мене, відошлю назад в Ню Йорк. Коли вдержу його буду платив $2.50 місячно аж до виплачення повної цїни в сумі $26.75. Вишліть Ваша як доки не заплачу повної суми.

Імя. .....

Адреса ул. .....

R. F. D. ..... Box No. .....

Місто ..... Стейт .....

Залучайте Ваше ..... [illegible]
дакуде і Расу .....

ПЕРШИЙ РАЗ СЕГО СЕЗОНУ

В УКР. НАР. ДОМІ, 217 E. 6th St., NEW YORK, N. Y.

Драмат.-Співацький Кружок ім. М. Драгоманова в Ню Йорку

— відограє —

МУЖИКИ АРИСТОКРАТИ

народний образ з міщанського життя в 2-ох діях

Режісер: К. Карпович. Дірігент: К. Яловський

В НЕДІЛЮ, ДНЯ 10-го ВЕРЕСНЯ 1922 Р.

ВСТУП 65 ЦЕНТІВ. Початок о годині 7.30 вечером.

ПО ПРЕДСТАВЛЕННЮ БАЛЬ.

Громадяни! Приходіть тромадно на театральну виставу, яка відбудеться перший раз в сім сезоні. КОМІТЕТ.

ПРИЧЕПА

ПОВІСТЬ ІВ. НЕЧУЯ-ЛЕВИЦЬКОГО, брошурована $1.75, в оправі $2.00

Замовлення висилайте враз з грішми на адресу: SVOBODA, 83 Grand St., JERSEY CITY, N. J.

United American Lines Inc. JOINT SERVICE WITH **Hamburg American Line**

НЮ ЙОРК ГАМБУРГ ВПРОСТ!

Найдешевша дорога до всіх частий Середної Европи.
КОРАБЛЯ ВІДХОДЯТЬ КОЖДОГО ЧЕТВЕРГА
4 дня Bo. North River, Foot of 45th St. в полудня.
Кабіни з 2, 4 і 6 ліжками на мождім корабля. Великі їдальні кімнати, салі і всі спацерові поклади для умітну посажирів 3-ої кляси.
Корабелі "Hansa", "Bayern", "Wuerttemberg" і "Mount Clay" мають також кімнати спеціальних кабінів.
Два нові 20,000 тон три-трубові корабелі,
"RESOLUTE" and „RELIANCE"
будуть відданяти на переміну що другий вівторок з 1, 2, і 3-тої кляси пасажирами.
По замовленню одвертість до
UNITED AMERICAN LINES INC. 39 BROADWAY NEW YORK
або нашого небудь управнього агента.

MOKRAY BROTHERS BANKERS
150 SECOND ST., PASSAIC, N. J.
Платимо 3½ процент від депозитів. Процент платиться кожих три місяці, депозити можна вибрати без попереднього виповідження.
Посилаємо телеграфічно гроші до Угорщини і сусідних країв за 50 центів.
Виробляємо афідевіти і другі легальні справи для іміґрантів і тих що хотять відвідати Европу.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЄ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — СЕ СИЛА. ПИШІТЬ ПО НАЙНОВИЩИЙ ЦІННИК КНИЖОК.
"SVOBODA", 83 Grand St., JERSEY CITY, N. J.

Григорій Кунашевський
Представитель всіх корабельних ліній
НАЙСТАРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ АҐЕНТ І НОТАР
ПРОДАЖА ШИФКАРТ ДО КРАЮ І З КРАЮ
(Ціна стисло Компанічна.)
СТАРАННА ОПІКА ДЛЯ РОДИН.
Пересилка Гроший до Всіх Частий Світа.
(Точна-дешева, і під повною ґарантією.)
СОВІСТНА ОБСЛУГА - ЗАГАЛЬНА ПОШАНА.
Повне довіре серед громадян Українців по всіх стейтах Зл-Держав.
По близші інформації звертайтесь всегда на адрес:
G. KUNASHEVSKY, 179 E. 3rd ST., NEW YORK, N. Y.

МІТИНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

ОРМРОД, ПА. Бр. св. о. Николая, від. 124 У. Н. Союза повідомляє, що річний мітинґ відбудеться о 7. годині вечером в суботу, дня 9. вересня в гали мітинґовій. На порядку вибір нового уряду і річне справоздання. Неявившійся член заплатить кару 1 дол., а урядник 2 дол. — Д. База, секр.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. Товариство Мир, від. 324 У. Н. Союза повідомляє, що надзвичайний мітинґ відбудеться о 3. годині пополудни в неділю, дня 10. вересня в гали Укр. Громади при 2083 Фермонт Евеню. — Н. Самбір, предс.; І. Слободзян, секр.

ПЛЕРНС, ПА. Бр. св. Андрія, від. 48 У. Н. Союза повідомляє, що трикваральний мітинґ відбудеться в неділю, 17. вересня с. р. в гали церковній під ч. 635 Ріверзл. На порядку нарад контрольори, здадуть справоздание за 3 квартали. Будеться приймати нових членів. Неявившіяся члени заплатять кару 50 цнт., а урядник 1 дол. — К. Пех, предс.; Т. Катулька, секр.

ДІТРОИТ, МИЩ. Товариство Подільська Січ, від. 41 У. Н. Союза повідомляє, що надзвичайний мітинґ відбудеться о 1. годині пополудни в неділю, дня 10. вересня в гали парафіяльній під ч. 123 Ківперт ул. На порядку нарад суть важні справи до полагодженя, тож проситься, щоби кождий член на той мітинґ прибув. Неявившіяся член заплатить кару 50 ц., а урядник 1 дол. — Н. Стельмах, пр.; Т. Ворко, кас.; І. Гирьольський, секр.

РОЧЕСТЕР, Н. Я. Товариство Запорожська Січ, від. 367 У. Н. Союза повідомляє, що надзвичайний мітинґ відбудеться о годині 7.30 вечером в вівторок, дня 12. вересня, в гали церковній під ч. 303 Гудсон Евеню. На порядку нарад суть дуже важні справи. Обовязком кождого члена явитись. Неявившійся член заплатить кару 25 цнт., а урядник 50 цнт. — А. Мельник, предс.; В. Пальки, секр.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. Товариство Любов, від. 45 У. Н. Союза повідомляє, що надзвичайний мітинґ відбудеться о годині 2. пополудни в неділю, дня 10. вересня в гали Укр. Амер. Горожан під ч. 822 Н. Френклин ул. На порядку нарад є важні справи до полагодженя. Проситься кождого члена явитись по своєю належитість. — Т. Малик, пр.; Е. Кісь, секр.

WATERVLIET і ОКОЛИЦЯ!
Укр. гр. кат. парохія св. о. Николая — устроює —
ВЕЛИЧАВИЙ ПІКНІК
який відбудеться
В НЕДІЛЮ, ДНЯ 10. ВЕРЕСНЯ
в гаю Mohawk Pines на Green Island, близько Cohoes.
Початок о 1. годині пополудни до 11. вечером. Грати-ме славна оркестра Walsh-a. Будуть ріжні забави і танці. Вступ 25 цнт. Приходіть усі.
08-09 КОМІТЕТ.

УКРАЇНСЬКІ НАРОДНІ ПІСНІ І ІХ ЗВЯЗЬ З ЖИТТЯМ НАРОДА.

Народні пісні мають для нас велике значіння через те, що вони тісно вяжуться із життям народа і дають його вірне зображення. В прекрасних піснях виспівав нарід журбу матері над колискою дитини, щиру любов молодечу, терпіння зраженої дівчини, тугу відданиці, жаль батька-матері, що дають свою дитину в чужі руки на нелегку долю, горювання жінки, що її чоловік-велоб зневажає, або недобра свекруха поневіряє, бідування удови, що „дрібнонька" лежить сиротою, плач сирітки на гробі матері — усе-се життя людське від колиски до гробової дошки зі всіми турботами й радощами мов у зеркалі відбилося у наших народніх піснях. А що життя нашого бідного селянина гірке — не солодке, і не багато в ньому хвиль радости, бо й цілий наш нарід, від коли долі, тож і пісні народні мають тямить себе, не зазнав кращої переважно сумовитту закраску, навіювати на душу якусь тяжку задуму над людською долею.

Нераз дівчата й матері аж плачуть, співаючи жалібні пісні про розлуку милого з милою, про молодого козака чи жовніра, що пішов на війну, та вже й не вернувся. Або жовнір не тужить у піснях за рідними сторонами та за тими дорогими головами, що їх розлучила з ними тяжка військова служба?

Та не тільки про теперішне життя співають народні пісні, декотрі із них походять із глибокої старини, із тих дуже давніх часів, коли наші предки були ще поганами та віддавали божу честь силам природи і небесним тілам: сонцю, місяцеві, зорі, громові, як на це вказують наші коляди, щедрівки, весняники або гаґілки та купальські пісні. Є у нас також таких богато пісень, у котрих говориться про походи воєнних дружин у далекі краї по добичу, співається про давніх князів і бояр, про напади Татарів та Турків, про війни козаків з Поляками і Москалями, про панщину неволю, про тяжку рекрутчину: усі ті пісні зображають нам давне життя нашого народа, малюють живими красками нашу давню буваль-щину, ті пісні говорять нам, хто ми.

Чиї сини, яких батьків,
Ким, за що закуті.

Оцеж бачимо, що народні пісні це не пуста забавка молодого віку: у піснях розповів нарід про своє теперішне і минуле, життя, про усе, що його тішить і що йому долягає, у піснях висповідався нарід із своїх скорбот і радощів, розкрив у них усю свою душу.

Коли в зеркалі бачить чоловік відбитя свого зверхнього вигляду, то в піснях знаходимо відбиття нашої духової істоти, бо звісно, який нарід, такі й його пісні.

Учені люде, як Максимович, Метлинський, Куліш, Чубинський, Драгоманів, Головацький і инші позаписували на десятки тисячів українських народніх пісень та повидавали їх у друкованих збірниках, які доказують, що Українці мають, чи не найбогатшу людову поезію поміж народами Европи. Треба ще додати, що український нарід співає богато таких пісень, яких ще й досі не записано. При порядкуванні так великої маси народніх пісень не легко буває завести якийсь прозорий розклад, щоб усякій пісні визначити відповідне місце. Хотячи подати бодай поверховний погляд на цю неперебрану скарбницю наших народніх пісень, ділимо увесь пісенний матеріял на оцих пять головних відділів:

А. Пісні обрядові і релігійні, як коляди, щедрівки, весняники або гаґілки, пісні купальські і обжинкові.

Б. Пісні історичні і політичні, як козацькі, гайдамацькі, рекрутські і панщизняні.

В. Пісні станові, як чумацькі, ремісницькі.

Г. Пісні з життя родинного і особистого, як весільні, любовні.

Д. Пісні мандрівні, як балади про забиття жінки чоловіком за намовою матері і т. и.

Найбільше значіння мають історичні і політичні пісні. До цього розряду зачисляють не лиш пісні про історичні події і події, приміром про Хмельницького, про знесення панщини, але й усі такі пісні, що в них відбилися зміни громадського ладу, родинного життя і релігійного світогляду.

Філярет Колесса.

ВИНАХІДНИКИ

В патентових справах удавайтеся до сих і справедливих патентових адвокатів на адрес:
A. M. WILSON, INC.,
Patents,
310 Victor Bldg.,
WASHINGTON, D. C.
Виплемо прегарно ілюстровану книжку „Підручник для Винахідників" даром на жадане. Пишіть по нас днесь.

ФАРМИ!

ПРОДАМ ФАРМУ з причини слабости моєї жени: 217 акрів, 25 штук рогатої худоби, 3 добрих коні, весь сьогорічний збір, до 100 курий, всі тульца фармерські, межи Українцями, він мигіні до штору, земля урожайна, будинки першої кляси, гурбні дім, насовнко на 30 штук худоби, дім муровавий на 12 кімнат, фортиєс до орігвання дому, водо в хаті, стайня на 36 штук худоби, водо коло стайні, колодня, 2 курники. Фарма вартости $8.000, продам за $6.500, готівки тілько $1600, решта на довгі сплати. Моя адреса: **M. Tkacsow, R. D. 2, Hartwick, N. Y.** 08-09

ФАРМИ НА ПРОДАЖ.
Фарма в Ню Джерзи, 134 акрів, дім з 8 кімнат, будівничий лік, великий сад, ріка, озеро, 8 корів, 4 віляки, 3 коні, 400 курий, 25 безрог. машини, недалеко міста, школа при фармі. Ціна $7500, готівкою $3000.
Фарма 132 акрів, дім з 10 кімнат, будівничий лік, ріка, озеро, сад, 10 корів, 3 віляки, 2 коні, 300 курий, 5 гусий, 3 безрог. машини, 2 милі до міста. Ціна $4500, готівкою $1500. 07-12
PISARKO & POKUTNY,
429 E. 5th Street, New York City

МУФУТЕ ДО ВЛАСНОГО ДОМУ!
Будуємо українську кольонію в гарній, здоровій околиці, два бльоки від колійової стациї і школи; 45 мінут їзди з Ню Йорку.
3 румові доми з двома льотами, ціна $1100, $200 вплати і 15 долярів місячно як рент.
4 румові доми з двома льотами, ціна $1250, 300 долярів вплати і 20 долярів місячно.
5 румові доми з двома льотами, ціна $1400, 400 долярів вплати і 25 місячно. В кождім домі є газ, електрика, вода синк, виходок і ванна.
10 фамілій українських уже купило там доми, мешкають там і є дуже задоволені. Приїдьте, огляньте, а певно Вам сподобаєся. Пишіть до: **P. HYNORAK, Room 74, 150 Broadway, New York City.** 03.04.07-09.13-15.19

ДОБРА СПОСІБНІСТЬ
купити фарму 110 акрів з зобіжем і інвентарем, дешево. Купуючий ту фарму одержить зиорот коштів дорети. Хто хотів би купити, нехай пише по інформації до: **A. Maskowicz, R. D. 3, Owego, N. Y., Tioga Co.** 04.09

NORTH GERMAN LLOYD
Дво-трубові кораблі
ДО СХІД. ГАЛИЧИНИ
в кабінах або 3. кляси
NEW YORK — BREMEN
Кораблі відходять кождої другої середи.
Богато улішеної третої кляси приспособлення для погоди.
Знаменита кухня, вигідні замкнені кабіни для 2, 4 або 6 осіб.
До дальші інформації удавайтеся до будь которого місцевого аґента або до:
NORTH GERMAN LLOYD
14-16 Pearl St., New York

НАЙКРАЩІЙ СЕРЕДНИК
проти затвердження, нестравности, болю голови, жовтячки, слабого апетиту, ріжних молудкових і внутрішних слабостий є безперечно
КАРПАТСЬКИЙ ЧРОВНИЙ ЧАЙ
який виробляється з самих лічничих зіль, квіти і насіння після наукового способу. Пачка коштує одного долара. Продаємо також КАРПАТСЬКІ ПІГУЛКИ на жолудок, нирки і кишки. Ціна за пачку $1.00.
Присилайте замовлення до:
CENTRAL DRUG CO.,
Dept. S, Binghamton, N. Y.

ПРИЯТЕЛЬ РОБІТНИКА,
PAIN-EXPELLER
Торговельна марка Реґістр. Уряду Зл'чених Держав.
Звісний понад 50 років.
Ґвазіть за торг. маркою ЯКОРА.

CUNARD
НА УКРАЇНУ ЗА 12 ДНІВ.
Найнизша водна дорога.
Водна лінія особистою орудою з безпосередним пересїданем в Саутгемптоні, Данциґу, Ґдиві, Мемелю і Лібаві на одним з найбільших і найновійших пароходів, які відходять з Ню Йорку кождого вівторка.
Кають для всіх третьоклясних пасажирів.
МАВРИТАНІЯ, АКВІТАНІЯ, БЕРЕНҐАРІЯ
Пересилка гроший до Совітської Росії і на Україну під повною ґарантією.
Також платні наперед тікети з Совітської Росії.
Жадайте книжочки.
За інформаціями і інформаціями звертайтеся до инших аґентів.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

ПОШУКУЮ ЖЕНЩИНИ від помешкання і до догляду двоїх дітий. Добра заплата. Голоситися до: **John Fustay, 644 E. 17th St., New York City.** 06-11

НА ПРОДАЖ шевський варстат. Можна продати скоро і тано з причини виїзду. Гарна здорова околиця, богато людий і роботи. Листовні зголошення слати до **Адм. „Свободи", для N. F.** 08-09

НА ПРОДАЖ бучерня і ґроцерия. Продам тано з причини слабости і голоситися під ч. **353 Henderson Street, Jersey City, N. J.** 07-10

ДЯКОУЧИТЕЛЬ поучує пісьмо при гр. кат. церкві. Поучує провадити хор, школу і представленя, має 25-літ. практику, співає грімким тенорним голосом. Котра парохія потребує дякоучителя, прошу ласкаво голосити на адрес: **Стефан Лабойко, 642 Braddock Ave., Monessen, Pa.** 07-10

УВАГА! УВАГА!
Хто хоче довідатися щось цікавого або бути щасливим на цім світі — нехай пише по дуже цікавий і властивий каталоґ нот і повісток. Інтересовані будуть задоволені. Пишіть сейчас днесь задучаючи 4-цнт. марку до:
MRS. L. PIASECKA,
225 E. 14th Street, New York City

ПАТЕНТУ
Хто може отримати патент і що може бути опатентоване, як також більше пожиточних і цінних інформацій знайдете в моїй нові друкованій винаходовій і патентовій книжці, яку висилаю кождому ДАРОМ.
З Вашім власним інтересі звертайтеся в справах винаходів до мене.
MARCIN LABINER,
Reg. Patent Atty. (S.),
PARK ROW, NEW YORK

ДР. МИКОЛА А. ВОСТРОСАБЛІН
РУСЬКИЙ КРАЙОВИЙ ЛІКАР.
Посідає велику і довголітну практику як хірурґ і акушер в старім краю і Америці. 7n—
Лічить мущин, женщин і дітий. Пацієнтів приймає в офісі від ч. **121 Grand St., Jersey City, N. J.**
Урядові години: рано 9—10; 1—2 і 6—8 вечер. в неділі 1—4 пополудни. Рівнож відвіджує хорих по домах на телефонічне поклікане в кождім часі. Телефон Montgomery 5562.

УКРАЇНСЬКИЙ ЛІКАР
С. М. КАУФМАН, М. Д.
СПЕЦІЯЛІСТ ХРОНІЧНИХ І ВНУТРІШНИХ НЕДУГ І АКУШЕР.
Години приняття: від 9. рано до 9. вечер, в неділі до 4. пополудни.
111 E. 7th St., NEW YORK, N. Y.

DR. M. SMITH
70 E. 7th St., NEW YORK
Tel. Orchard 6072
коло Перкінс ул. Юрія
Говорить по українськи.
Лічить успішно недуги мущин, женщин і дітий.
Найдекерійші електричні апарати.

ДР. Б. ГОГЕНБЕРҐ
спеціяліст зі старого краю. Лічить недуги мущин і женщин, як внутрішні так і зовнішні. Переводить всякі операції. Для недужим безплатну пораду.
DR. B. HOHENBERG
304 2nd AVENUE,
між 17-ою а 18-ою улицею
NEW YORK, N. Y.
Години офісові щоденно від 8-ої рано до 8-ої вечер.
Телефон 1652 Stuyvesant

СПЕЦІЯЛІСТ
НЕДУГ МУЩИН І ЖЕНЩИН
СПЕЦІЯЛІСТА ХРОНІЧНИХ НЕДУГ, КРОВІ, ШКІРИ, НЕРВІВ, ЖОЛУДКА І НИРОК.
Порада даром.
DR. ZINS
110 E. 16 ST., NEW YORK
Межи 4th Ave. а Irving Place.
Години від 9. рано до 8. вечер.
В неділі від 9. рано до 4. попол.

СТЕФ. І. БУСЯК І СИНИ
УКРАЇНСЬКІ ПОГРЕБНИКИ
Обслуга чесна і дешева.
Достарчується автомобілі на весїля, хрестини і другі оказії. Удавайтесь до свого!
ОФІСИ:
77 Morris St., Jersey City, N.J.
Tel. Montgomery 1745
45 Prospect Av., Bayonne, N.J.
Telephone 540

Мікола Богун.

З МИНУЛОГО ТА СУЧАСНОГО

Начерк споминів
УКРАЇНСЬКОГО КОНТРРЕВОЛЮЦІОНЕРА.

Присвячую моїм донькам Марусі та Наталці.

(Продовження). (5)

Кожна зміна в державному устроєві та суспільному ладі, кожний переворот у взаємовідносинах ріжних груп і кляс залежить не тільки від розвитку економічних чинників, але й від степеня розвою культури широких народніх мас. А найбільше — ще й від організації верств суспільности по ґрупам, клясам на тлі економічному, та виявлення волі й змагань сих груп на полі взаїмної політично-економічної боротьби в державі через так звані партії та професійні союзи.

І в залежности від того, як низько стоїть в народі культурність та як розвинена економічна клясова диференціяція суспільности, — роля інтеліґенції, дозволю собі сказати ще раз, буває або службова, підпорядкована інтересам кляс, або самостійна, надклясова, ідеалістично приймаюча „(теоретично в життю) на себе ролю творця нових форм життя, блага й щастя народнього.

До сеї категорії належить і буде це належати всеросійська інтеліґенція — інтеліґенція всіх народів Росії.

Фанатична віра російської інтеліґенції в своє високе призначення Вчителя й Месії Народнього — се й є властивою причиною її героїчних подвиґів в дореволюційні часи в політичній боротьбі за свої ідеали та її сектанства, нетерпимости до навіть співзучних,*) але по иншому думаючих, инших сект і фракцій.

До сього треба додати ще одну характеристичну для інтеліґенцийну рису: нерозбірливість у методах дискредитації, перед юрбою своїх супротивників.

Коли-ж наступають часи революції, які показують інтеліґенції, що її мрії та ідеали йдуть всупереч із суворою холодною дійсністю життя, що вона не є ані волею, ані двигаючою моторичною силою своєї країни — то тоді вона з одної екстреми кидається в другу..

Пореволюційні часи після 1905-6 років є найліпшим і найбільше характеристичним доказом сього.

Ідейна ростіч, еклектизм, глибока зневіра в народ та переоцінка вартостей — ось що характеризує культурніщ пари громадянства Росії в часи 1907-14 років, часи найбільшої, найтемнійшої реакції, якої Росія не переживала за останне століття.

Нісдного більш-менш яскравого твору ані в літературі, ані в инших галузях мистецтва.

Навпаки — Арцибашевщина, Нік Картер і Нат Пінкертон, кубізм, спиритизм, футуризм, боговідшукання опанували молодь та інтеліґенцію.

В Петрограді зявилась навіть „плюбоня" часопись — незнана ще в Росії „галузь" промисловости.

Студентство, що до сих часів стояло в передніх лавах революційного руху, вело провід в пропаганді соціялістичних ідей та соціялістичних партій, вдарилось в „академізм" — в науку виключно для будучих посад, стало приймати участь в ріжних гуртках „не журись" з сексуальною, еротоманською підшивкою, забуло свої фракційні дискусії в парині політики та втратило політичний досвід свого старшого покоління, який був так потрібний для нової, що наближалась, революції.

Навіть в робітничому русі до 1912 року не виявилось більшменш політичних ознак професійного життя.

Аж до нової Великої Революції життя в Росії — се якесь темне безпросвітне провалля, про первопричину якого — революцію 1905 року — можна сміливо сказати словами Некрасова: „Порвалася цѣпь велика і ударила одним концом по барину, другим по мужику", коли замінимо слово „мужик" словом „інтеліґент".

Така доля інтеліґенциии завжди там, де вона ще є надклясовою або сама в собі „кляс ою".

Але треба одмінити ще одне характеристичне явище: поражка революції зовсім инакше відбилась на поневолених націях, особливо на українській.

Тут не було партій в російському значінню сього слова, як теж і що-до чисельности членів у кожній із них, — а коли вони взагалі й були, то що до практичного та національного значіння їх мали вони не стільки революційно-соціялістичний зміст, скільки революційно-національний.

Українські партії, які в тій або иншій мірі відділали доину часові та відбивали в собі ортодоксалізм і психольоґію всеросійської інтеліґенциии, — під напором реакції зникли.

Але революція вже зробила своє: вона розворушила національні інстинкти „малороса", які вже, годі коли спинити. А сі інстинкти перетворювали життєву атмосферу, вливали в громадське, навіть в приватне життя нові настрої та поривання.

Наперекір пореволюційним політичним будним (а може задвіжки їм), наперекір лютій ворожнечі та переслідуванням з боку Росіян — виникнення до життя самодіяльність „малоросійського" громадянства шукала приложення своїм пробудженим життьовим силям і енерґії.

Ріжними шляхами, по всіх галузях народнього життя, побіди струмочки чистої освіжаючої води, пробиваючи стежки на шлях широкого національного розвитку, набіраючи сил для політичного, духового та економічного визволення Української Нації.

Відсутність революційних взагалі „партій", може, найбільш сприяла розвиткові ко-операції та культурно-просвітному рухові.

Вже не марнуються активні одиниці, що відходили для соціялістично-„клясової" роботи, для якої проповідування кооперації було „річчю шкідливою та реакційною, як з політичного, так і з економічного погляду", бо „вона відвертає увагу народню від революції, спиняє біг економічного розвитку до соціялізму, затушовує клясові інтереси пролетаріяту".

((Такі погляди були навіть і серед українських соціялістів).

Культурно-просвітня-праця в „буржуазних" Просвітах (инших не було, бо не було фабричного пролетаріяту, який признавався-б до українства) — а думку тих самих — „затемнює клясові інтереси укр. пролетаріяту, шкодить його самосвідомости та вносить в нього заразу своїми дрібнобуржуазними національними тенденціями".

Хто-зна, чи українська нація та українські Землі були-б так придатні для експериментів у руках чужинців, коли-б нова, вже „комуністична" революція не прийшла так заскоро.

Хто-зна, чи Україна з її 40-міліоновим народом змогла-б надалі виконувати свою історичну „місію" — спричиняність до розвитку чужих народів, чужих культур, зросту чужих державних форм життя, коли-б той стихійний, а не по плянуючоловений процес національної самоорґанізації був протривав ще десятка два років!...

* * *

Ідейна ростіч та взагалі негативні наслідки цілковитого розбиття революції 1905 року як найбільше виказуються тут, в Парижі, на еміґрації, серед усіх тих, що втекли від тюрми та катерги, або з них в Европу, серед тих, хто, власне, був „моском" революції.

Майже всі центральні установи партій і фракцій соціялістів Росії, за винятком укр. соц. дем. (укр. соц.-рев. ще не було), періодично сходились в Парижі.

Тут складались нові фракції та течії, засновувались нові партії, дробились до безконечности, вводячи в пролетаньки перебинку старих революційних вартостей, але й особисті індивідуальні прикмети виникли.

На жаль література та публіцистика, психіятри та історики майже мовчки обійшли це „гетто", в якому була сконцентрована розбита революція, траґедія та відчай, авантуризм й провокація, роспука й фанатизм.

А життя серед сеї еміґрації занадто тяжке було!

Роздерта своїми власними переживаннями, душа роздиралась ще й від того, що через матеріяльні обставини не можна було вибратись із сього „зачарованого" кола, уникнути покути в сьому „чистилищі", вибратись на свіже повітря із ватхлої атмосфери вічних сварок, взаємних підозрінь та загального нетрідного відношення до українства, до його національно-революційного руху, до всього того, що виходить поза рамці пісень, вишиваних сорочок, ковбас, запеканки, гопака...

Серед паріїв — паріїв...

Покоління за поколінням всеросійська інтеліґенція, віючи в прихід революції, кидала на вівтар свого бога все, що було в неї найдорожчого.

Не мало революціонерів-жертв для „загальної" справи дала і... Україна.

Але мимоволі, читаючи відозви та брошури тої чи иншої партії про національні утиски царського режіму, де перечисляються всі народи, крім українського, повстає настирливе питанне: чи була і є рація сим жертвам??

Розмовляючи на національні теми з лідерами та „знаменитостями", не виключаючи навіть і „персон" українського походження, як Хрусталов-Носар,**) в тайниках твого „я" складається й рішуча відповідь: — **Ні, не було, нема й не буде рації!!...**

Не було — коли по волі чи неволі будували стару, велику Росію, а тим більше нема її, коли по своїй волі несемо і будемо нести жертви для нової по формі, а старої в національному відношенні Росії.

*) Се можна запримітити й тепер не тілько серед ліних течій, але й правих, доп. і сукацного українського, що витворилися за еміґрації, безпосереднього руху.

**) Бувший голова Петербурзької Ради Робітничих Депутатів за часів революції 1905 року.

(Дальше буде).